

ИСТОРИЯ НА КНИГАТА
BOOK HISTORYШЕРЛОК ХОЛМС ОТ БАДЕН-БАДЕН, ИЛИ НЕАНГЛОЕЗИЧНИТЕ
ДЕТЕКТИВИ С АНГЛОСАКСОНСКИ ИМЕНА В КРИМИНАЛНАТА
ЛИТЕРАТУРА ПРЕЗ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК**Ваня Якова***Университет по библиотекознание и информационни технологии*

Резюме: Статията прави опит да определи националността на авторите на детективски романи, издавани в България през първата половина на ХХ век. В българското частно книгоиздаване от този период героите на тези романи се налагат като собствена запазена марка, като дори имената на авторите им остават на заден план. Поради тази причина днес те са недостатъчно проучени от българската ретроспективна библиография. Липсата на съответната информация за тези протагонисти и налагането на англоезичната култура водят до категоризирането им като творби основно от американски автори.

Ключови думи: неанглоезичен; криминален роман; книгоиздаване; България; детектив; автор; европейски.

Вероятно някой би попитал каква е връзката между Шерлок Холмс и немския град Баден-Баден. Всъщност няма такава. На мястото на Баден-Баден може да стои всеки малко или много известен европейски град. Единствената константа тук е Шерлок Холмс, послужил за модел при създаването на не един и двама литературни детективи от началото на двадесетото столетие. Добре известно е, че самият сър Артър Конан Дойл не е питал топли чувства към своето творение, и едва ли някога си е давал сметка, че образът на неговия герой ще намери толкова последователи и ще се окаже вдъхновение за много други писатели. Голям брой автори, негови съвременници, използват в преследването на високи тиражи и печалби леко меланхоличния, но ерудиран детектив като модел. Но за разлика от Холмс тези детективи разчитат повече на действието, на приключението или дори на юмручния бой, отколкото на дедуктивните си способности.

Според съществуващите записи в електронния каталог на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, както и в библиографския репертоар „Български книги 1878–1944“ има много на брой произведения, които попадат в обхвата на настоящото изследване.

Немалка част от протагонистите с англосаксонски имена в действителност нямат нищо общо с британските или американските „сензационно-криминални четива“ от типа *пинкертоновска литература*, както ги определя професор А. Бенбасат в своята книга *„Банкноти и мечти между кориците“* (Benbasat, 2014 : 75). Също така, за разлика от своя първообраз Шерлок Холмс, мнозинството от тях не успяват да надживеят своето време и липсват в българското книгоиздаване след 40-те години на ХХ век, заради което остават непознати за съвременния читател.

Ще започнем с една от малкото дами от този период – Етел Кинг (*Ethel King*). Поради липсваща информация за народността на автора/авторите, в репертоара „Български книги 1878–1944“, т. X, изданията са категоризирани в раздела за САЩ. По библиографски път са открити три издания – 1921 г. („Брилянтната графиня: Тайните на фалшификатора: Разказ на детективката Етел Кинг“), 1922 г. („Любов и революция: Тайната на ключалката: От детективката Етел Кинг“) и 1940 г. („Отмъщението на съперника. Спортистът-убиец“). Етел Кинг е творение на френския писател и преводач Жан Петитюгенен (*Jean Petithuguenin*), псевдоним на Ж. А. дьо Сен Валри (*J. A. de Saint Valry*).¹ Той е официалният преводач на историите за американския детектив Ник Картер² на френски. Предполага се, че под влиянието на тези произведения той създава образа на своята героиня. Много показателно е заглавието на първата му творба – *Ethel King, The Female Nick Carter* („Етел Кинг, женският Ник Картер“³). Поредицата се издава във Франция в периода 1911–1914 г., като излиза два пъти седмично. Броят на изданията достига близо 100. Тази популярност подбужда интереса на издателите и в други държави. Впоследствие историята е продължена сюжетно в Германия от различни автори.⁴ Немскоезичните издания обвързват персонажа на Етел Кинг с другия популярен детектив на епохата – Шерлок Холмс. Първоначално книгата излиза като поредица: *„Ethel King, ein weiblicher Sherlock Holmes“* („Етел Кинг, женският Шерлок Холмс“). Книгите се радват на голяма популярност в периода от 1912 до 1915 г. Образът на немската Етел Кинг е силно повлиян от Холмс, чак до лулата, която пуши, но за разлика от него тя е в средата на двадесетте си години и е от Филадельфия.⁵

Като се изключат произведенията на Едгар Уолъс и сър Артър Конан Дойл, най-многобройни на българския пазар в периода до 1948 г. са изданията за „северноамериканския“ детектив Нат Пинкертон (*Nat Pinkerton*). По библиографски път са регистрирани 29 заглавия, издадени от 1921 до 1923 г. Въпреки английски звучащото си име и асоциацията с реално съществуващата личност Алън Пинкертън (*Allan Pinkerton*) (1818–1894) – американски детектив и шпионин с шотландски произход, създател на първата детективска агенция в САЩ *Национална детективска агенция*

Пинкертън⁶, Нат е по-скоро измислен образ. Смята се, че през 1906 или 1907 г. немско списание плагиатства историите за Ник Картер, като леко ги преработва и създава образа на Нат Пинкертон. Първата история, появила се в Германия, е „*Nat Pinkerton, der König der Detektivs*“ („Нат Пинкертон, кралят на детективите“) и излиза в отделни броеве до 1915 г. През 1929 г. излизат още 10 издания под заглавието „*Pinkerton, Americas größter Detektiv*“ („Пинкертон, най-великият детектив на Америка“).

Историите за Нат Пинкертон се появяват и във Франция на 8 март 1908 г. в изданието „*Nat Pinkerton, le plus illustre detective de nos jours*“ („Нат Пинкертон, най-прочутият съвременен детектив“) и продължават да се публикуват до 30 юли 1914 г. Отново авторът и/или авторите са неизвестни.

Детективът е изключително популярен и в Русия, а впоследствие – и в СССР, като голяма част от историите, създадени там, са базирани на тези за Ник Картер или са заимствани от немските и френските издания за Нат Пинкертон. Забележителното в случая е, че през 1923 г. съветското правителство решава да използва популярността на литературния герой за идеологически и политически цели. Детективът продължава да преследва престъпници и да разкрива престъпления по целия свят, но го прави в името на Октомврийската революция и в защита на пролетариата.

В електронния каталог COBISS/OPAC заглавията за Нат Пинкертон са 32, издадени в периода 1921–1923 г. Половината от тях (16) са издадени през 1921 г., като този интерес ясно показва кампанийния характер на издателската политика на „Цветна библиотека“ и другите издатели, които искат да се възползват от наложената в Европа книгоиздателска мода.

В Русия, а впоследствие – в СССР, се появяват истории с Ник Картер, които са по-скоро пастиши или изцяло плагиатствани от оригиналните американски истории за него. Руският Ник Картер в много отношения си прилича с руския Нат Пинкертон, тъй като историите им са публикувани по едно и също време, но за разлика от своя колега Картер е член на Тайната полиция на Ню Йорк.

Не по-малко интересен е случаят с литературния детектив Хари Пил (*Harry Piel*). Хайнрих Пийл (*Heinrich Piel*) (1892–1963), чието екранно име е *Harry Piel*, е известен немски филмов актьор, режисьор, сценарист и продуцент, който участва в над 150 филма. Характерни за тези произведения са действието и приключенията. След като през 1915 г. започва да се чувства отегчен от работата зад камера като режисьор, той застава пред нея като актьор и дори в периода 1918–1919 г. изпълнява осем пъти ролята на екранния детектив Джо Дийпс (*Joe Deeps*).⁷ Литературният образ на Хари Пил се появява в началото на 20-те години на XX век в няколко немски списания – „*Harry Piel, Der Tollkühne Detektiv*“ („Хари Пил,

смелият детектив“), които излизат от 1920 до 1923 г. в 92 броя. Също така от 1922 до 1926 г. в 150 броя излиза „*Harry Piel, Der Abenteurer König*“ („Хари Пил, кралят на авантюристите“). „*Harry Piel Abenteurer № 1*“ („Хари Пил, авантюрист № 1“) излиза през 1928 г. Смята се, че литературният детектив е превъплъщение на филмовите роли на актьора Хайнрих Пийл (*Heinrich Piel*). Детективът е „човек на света“ – авантюрист, който се чувства еднакво добре както сред дивата природа, така и в големия град, който защитава доброто, помага на бедните и онеправданите, спасява девизи в беда и т.н. Библиографският анализ разкрива шест издадени книги на български в периода 1921–1922 г. Те излизат в Библиотека „Огън и меч“ („Мистериозната пещера; Кражба на 7 000 000 долара: От великия америк. детектив Хари Пил“), Библиотека „Криминалност“ („Мъртвият дом; Отровителката: Из авантюрите на легендарния амер. детектив Хари Пил“ и „Кървавият фантом: Из авантюрите на легендарния амер. детектив Хари Пил“), Библиотека „Мистерии“ („Кървавото петно: Из смелите подвизи на знаменития амер. детектив Хари Пил“ и „Бандата L. R. K.: Из смелите подвизи на знаменития америк. детектив Хари Пил“) и „Цветна библиотека“ („Детето милиардер. Маймуната-грабител: От детектива Хари Пил“).

Други литературни протагонисти, за чиито първообрази се предполага, че са свързани с кино герои, са Стюарт Вебс (*Stuart Webbs*) и Жое Деебс (*Joe Deebs*). През пролетта на 1914 г. в Германия се появява първият филм от сериала за детектива Стюарт Вебс (*Stuart Webbs*) – „*Die Geheimnisvolle Villa*“ („Мистериозната вила“), като до 1926 г. излизат 50 серии. В главната роля е Ернст Райхер (*Ernst Reicher*), чийто кино образ се превръща в архетип в зората на криминалните филми в Германия, в ерата на нямото кино (Hesse, 1996). През 1915 г., по време на Първата световна война, на екран се появява и детективът Жое Деебс (*Joe Deebs*), който интригува публиката до началото на 1920 г. Както той, така и *Webbs* са изградени по подобие на Шерлок Холмс.⁸ Въпреки че в електронния каталог COBISS/OPAC има налични девет позиции за Стюарт Вебс⁹, при направена справка в WorldCat няма намерени записи на книги с подобен протагонист.¹⁰ Би могло да се предположи, че следвайки книгоиздателските моди, тези произведения са създадени на българска почва. Тази хипотеза следва да бъде подложена на допълнителни проучвания и издирвания, за да бъде доказана. От друга страна, за Жое Деебс има шест записи в електронния каталог COBISS/OPAC за периода 1920–1922 г.¹¹, а при проверката в WorldCat бяха намерени седем записи на книги, издадени в периода 1921–1924 г., от които три са на полски език без упоменат автор и четири са на нидерландски език с автор От Шифър-младши (*Aug Schiffer, Jr.*).¹²

Като изключим книгата на Джек Лондон „Ал Капоне: Бандитите на Чикаго“, в електронния каталог COBISS/OPAC има още три записа на книги за периода от 1931 до 1940 г., чийто герой е известният американски мафиот. Две от произведенията („Репортьорът Щар при Ал Капоне“ и „Подаръкът на Ал Капоне на капитан Омни“) са на писателя Джозе Амбрози. Според информация от онлайн каталога на Националната библиотека на Чешката република (*Národní knihovna České Republiky*) Джозе Амбрози (*Joe Ambrosy*) е псевдоним на писателя Йозеф Косина (*Josef Kosina*)¹³. Третата книга – „Един човек става престъпник: Записки на телохранителя на Ал Капоне“, е на немския автор и самоук художник Жак Билбо (*Jack Bilbo*), чието истинско име е Хуго Барух (*Hugo Baruch*) (1907–1967). Роден в Берлин, той променя името си на Жак Билбо и напуска Германия, когато нацистите конфискуват бизнеса с театрални костюми на родителите му. През 1936 г. пристига в Англия, където през 1941 г. създава художествена галерия, в която посреща художници бежанци, сред които дори и Пикасо. Заедно с кариерата си на художник и галерист той се занимава и с писане, като описва фиктивната си служба като бодигард на Ал Капоне през 30-те години на ХХ в.¹⁴ Също така, от 1932 до 1933 г. в Германия се появява „*Al Capone, der König der Gangster*“ („Ал Капоне, Кралят на гангстерите“), която излиза в 50 брошури, като отделните истории варират от идолизирането на мафиота до показването му в истинската му светлина на престъпник.

Детектив Джемс Робертсон е друг пример за протагонист с английски звучащо име, създаден от немски писател. Авторът на „*James Robertson, Der Weltdetektiv*“ („Джемс Робертсон – световният детектив“) е Курт Фалкенщайн (*Kurt Falkenstein*). Историите се публикуват от 1919 до 1922 г. в 136 броя, както и 17 броя през 1923 г. Джемс Робертсон е детектив, който пътува по целия свят при разрешаването на случаите си. В България са открити четири записа на книги, издадени през 1921 г. и една през 1922 г.¹⁵

В началото на ХХ век в Германия се появява *Detektive Nobody* (детектив Нободи). Част от приключенията на този герой са написани от Роберт Крафт (*Robert Kraft*, 1869–1916), немски автор на криминални, приключенски и научнофантастични романи. В периода 1904–1906 г. той създава една от сериите, наречена „*Detektiv Nobody's Erlebnisse und Reiseabenteuer*“ („Преживяванията, пътешествията и приключенията на детектив Нободи“). През 1921 г. Крафт написва историите „*Nobody – 30 Jahre in Dienste einer Weltzeitung*“ („Нободи – тридесет години в служба на един световен вестник“), които излизат в 17 броя. В тази поредица героят е репортер, който пътува и работи из целия свят. В България през 1923 г. са издадени „Черното домино: Крадеца на брилянти: Из подвизите на журналиста Нободи“ и „Дванадесет часа среднощ: Из подвизите на журналиста

Нободи – кн. 1^а, а през 1924 г. излиза и „Плачът в нощта: Разказ: Из подвизите на журналиста Нободи – кн. 2^а“.¹⁶

Тексас Жак (*Texas Jack*), подобно на Ник Картер, за първи път се появява в САЩ, като образът му се базира на реално съществуваща личност – американския разузнавач, следотърсач, актьор и каубой Джон Бейкър Омохъндро (*John Baker Omohundro*) с прозвище *Texas Jack*. Един от първите романи – „*Texas Jack; or The White King of the Pawnees*“ („Тексас Джак, или белият крал на индианците пони“), е издаден за първи път през 1872 г. и е дело на *Ned Buntline* (Нед Бънтлайн). Един от най-продуктивните автори на истории за Тексас Жак в САЩ е писателят Прентис Инграм (*Prentiss Ingraham*, 1843–1904).¹⁷ В Германия този герой намира широка рецепция – от 1906 до 1911 г. в 215 броя излиза списанието „*Texas Jack*“. Поредицата „*Der Große Kundschafter*“ („Великият разузнавач“), която се явява преиздание на първоначалните произведения, излиза от 1911 до 1912 г. в 100 броя; „*Texas Jack, Der Große Kundschafter*“ („Тексас Джак, великият разузнавач“) излиза в 120 броя от 1930 до 1932 г. За последно от тази серия, през 1934 г., се издава „*Texas Jack Große Kundschafter Neue Folge*“ („Тексас Джак, великият разузнавач. Ново издание“) В немските истории героят е по-скоро разузнавач, отколкото каубой и извършва някои екзотични дейности – бори се срещу контрабандистите на опиум, сражава се с френските войници в Мексико и други подобни авантюри.¹⁸

Великият американски детектив Леон Клифтон (*Leon Clifton*) всъщност е протагонист в множество криминални истории на чешки език от началото на ХХ век. Той е изключителен детектив, експерт в дегизировката, който е способен да разреши всеки криминален случай. Първоначално историите са публикувани на територията на бивша Чехословакия, която в онези години е част от Австро-Унгария, от 1906 до 1911 г., като стават прецедент в чешката литература и се налагат под името „клифтонки“. Както при мнозинството книги/брошури от този тип, авторството и тук е неясно. Единственият донякъде потвърден автор е Алфонс Бохумил Счастний (*Alfons Bohumil Štastný*, 1866–1922), чиято съпруга предявява претенции за авторски права след смъртта му.¹⁹ В електронния каталог COBISS/OPAC има наличен само един запис – „Лудият лекар; Тайната на престъплението; Потресающата смърт на Лудия лекар: Из приключенията на великия амер. детектив Леон Клифтон“, но информация за годината на издаването липсва.²⁰

Само с един запис в България е регистриран и така нареченият немски Шерлок Холмс – Ролф Бранд – „Убийства за диаманти; Човешката примамка: Записки на детектива Ролф Бранд“. Изданието е публикувано през 1921 г. в „Цветна библиотека“. Според проучването на Джес Невинс (*Jess Nevins*) образът е създаден от Мартин Зеегер (*Martin Seeger*) и се

появява в 36 броя със заглавие „*Rolf Brand, der Deutsche Sherlock Holmes*“ („Ролф Бранд – немският Шерлок Холмс“) през 1919 г. Детективът живее в Берлин, но работата му го води до различни места в цяла Европа.

Друг протагонист с английски звучащо име е детективката Ема Бакерс, за която в електронния каталог COBISS/OPAC има три налични записа от 1921 г. В едно от заглавията се твърди, че героинята е американка – „Жената в експреса. Убийците по треновете: Из подвизите на америк. детективка Ема Бакерс“. Интересното в случая е, че в друг запис – „Хиена в експреса: Убийците в експреса: От детективката Ема Бакерс“, се посочва като автор (а не като преводач!) Тодор Хаджистанчев (1850–1902). Хаджистанчев е български автор – графоман, който, освен че пише, също превежда, побългарява и издава различни литературни произведения. Третият запис е „Звярът китаец. Мистерията между китаеците: От детективката Ема Бакерс“. Изданието също е от 1921 г., но няма упоменати автор и/или преводач.

Въпреки пространното търсене в различни източници, не беше намерена информация за народността на авторите на книгите за Джими Бетлерс (шест на брой, публикувани в периода 1922–1923 г. в „Цветна библиотека“), както и за Люси Грин (една книга, публикувана през 1921 г. в „Цветна библиотека“).

Изводът, който може да се направи, е, че с малки изключения, героите с англоезични имена в криминалната литература в годините до Втората световна война са творение на немско- и френскоговорещи автори. Някои от протагонистите, като Ник Картер и Нат Пинкертон, получават свой собствен живот в руската, а впоследствие съветска, литература. Други стават прецедент и налагат свой модел и име в собствените си страни, като чешкия детектив с англосаксонско име Леон Клифтон.

Освен това, като се има предвид кампанийната поява на различните „пинкертоновски“ детективски романи в българското книгоиздаване през разглеждания период, може да се твърди, че то също е силно повлияно от комерсиалната вълна, завладяла издателствата от двете страни на Атлантика и довела до бързото популяризиране и разпространение на този вид книжнина. Характерното за нея е, че като жанр се доближава до романа, но се разпространява под формата на брошури или подлистници на вестници, което я доближава повече до медийната индустрия, отколкото до книгоиздаването. От друга страна, някои от историите биват филмирани или драматизирани като радиопиеси, което ги обвързва и с увеселителната индустрия (Zagorov, 2012). Повлияни от нашумелите в други държави криминални романи, част от нашите книгоиздатели се опитват да пренесат тези тенденции в българската книжнина в желанието си да получат своя дял

от големите тиражи и печалби. Интересна посока за изследване тук е възможността част от тези произведения да са създадени на българска почва.

Независимо че всички гореизброени образи до известна степен са повлияни от образа на Шерлок Холмс, те живеят свой собствен живот и имат своя принос за развитието и популяризирането на криминалната литература в началото на ХХ век. Друг е въпросът каква е художествената и историческата им стойност, но въпреки това те оставят своите следи и категорично заявяват общественото си значение през разглеждания период (Zagorov, 2019).

БЕЛЕЖКИ

- ¹ **SFE The Encyclopedia of Science Fiction.** Petithuguenin, Jean Alexandre. <http://www.sf-encyclopedia.com/entry/petithuguenin_jean>
- ² По-правилното транскрибиране на името от английски е Ник Каргър, но фамилното име Каргер е наложено от българските книгоиздатели от периода. По същия начин са транскрибирани и имената на останалите литературни герои в статията.
- ³ Преводът на заглавията на всички непубликувани издания в България е на автора на статията.
- ⁴ **Black Coat Press.** The Best French popular literature. The Adventures of Ethel King, the Female Nick Carter. <<https://www.blackcoatpress.com/fiction-the-adventures-of-ethel-king-the-female-nick-carter.html>>
- ⁵ Голяма част от информацията в статията е заимствана от сайта на Джес Невинс (*Jess Nevins*) (1966), библиотекар и автор на *The Encyclopedia of Pulp Heroes, The Encyclopedia of Fantastic Victoriana*, както и на други творби, свързани с така наречения жанр *pulp fiction*, на адрес: <http://www.oocities.org/jjnevins/pulpsintro.htm> (accessed March, 2021)
- ⁶ **Альн Пинкертън.** Уикипедия, Свободната енциклопедия, <https://bit.ly/2Q85nkk> (достъп на 24 март 2021).
- ⁷ **Harry Piel.** Wikipedia, The Free Encyclopedia, <https://bit.ly/3dM4ZQL> (accessed March 28, 2021).
- ⁸ **Joe Deeb.** Wikipedia, The Free Encyclopedia, <https://bit.ly/3dMVkJD> (accessed March 29, 2021).
- ⁹ **COBISS.** НБКМ: База данни. Търсене. Резултати от търсенето. Стюарт Вебс. <https://bit.ly/2Q8J91S>
- ¹⁰ **WorldCat.** Search. Library Items. Stuart Webbs. 1900–1948. <https://bit.ly/3mrNWHK>
- ¹¹ **COBISS.** НБКМ: База данни. Търсене. Резултати от търсенето. Жое Деебс. <https://bit.ly/3wH9XqS>
- ¹² **WorldCat.** Search results for Joe Deeb. 1900–1948. <https://bit.ly/3wxdDeu>
- ¹³ **Database of the National Library CR.** NKC. Results for Joe Ambrosy. <https://bit.ly/2Qa7kN7>
- ¹⁴ **JM Jewish Lives Project.** Arts. Jack Bilbo. <https://www.jewishlivesproject.com/profiles/jack-bilbo>
- ¹⁵ **COBISS.** НБКМ: База данн и. Търсене. Резултати от търсенето. Джем Робертсон. <https://bit.ly/3dJy7Z4>
- ¹⁶ **COBISS.** НБКМ: База данни. Търсене. Резултати от търсенето. Нободи. <https://bit.ly/3mz8vlt>
- ¹⁷ **Texas Jack Omohundro.** Wikipedia, The Free Encyclopedia, <https://bit.ly/3d1WXnI> (accessed March 29, 2021).

- ¹⁸ **The Dime Library.** Matthew Kerns – Author. Texas Jack in Dime Novels. <https://bit.ly/3xlCZLU> (accessed June 13, 2021)
- ¹⁹ **Leon Clifton.** Wikipedia, The Free Encyclopedia, <https://bit.ly/39Wkt3H> (accessed March 29, 2021).
- ²⁰ **COBISS.** НБКМ: База данни. Търсене. Резултати от търсенето. Леон Клифтон. <https://plus.bg.cobiss.net/опac7/bib/1054581732#full>

ЛИТЕРАТУРА

- Бенбасат, А.** (2014). *Банкноти и мечти между кориците*. София: Сиела Норма.
- Hesse, S.** (1996). Ernst Reicher alias Stuart Webbs: King of the German Film Detectives. – In: **Elsaesser, T., M. Wedel.** (Eds.). *A Second Life: German Cinema's First Decades*. Amsterdam: Amsterdam University Press, pp. 142–150. <http://www.jstor.com/stable/j.ctt45kfh9.17>.
- Загоров, В.** (2019). *Българското книгоиздаване и руската литература (1918–1944)*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Загоров, В.** (2019). Тарзан – историята на един бестселър. – В: *Ани Гергова – живот с книжовни пристрастия: Сборник в чест на 75-годишнината ѝ*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, с. 208–218.
- Гергова, А.** (2004). *Българска книга: Енциклопедия*. София: Pensoft.

REFERENCES

- Benbasat, A.** (2014). *Banknoti i mehti mezhdu koritzite*. Sofia: Ciela Norma.
- Hesse, S.** (1996). Ernst Reicher alias Stuart Webbs: King of the German Film Detectives. – In: **Elsaesser, T., M. Wedel.** (Eds.). *A Second Life: German Cinema's First Decades*. Amsterdam: Amsterdam University Press, pp. 142–150. <http://www.jstor.com/stable/j.ctt45kfh9.17>.
- Zagorov, V.** (2014). *Bulgarskoto knigoizdavane i ruskata literature (1918–1944)*. Sofia: Universitetsko izdatelstvo “Sv. Kliment Ohridski”.
- Zagorov, V.** (2019). Tarzan – istoriyata na edin bestselar. – V: *Ani Gergova – zhivot s knizhovni pristrastia: Sbornik v chest na 75-godishninata i*. Sofia: Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“, s. 208–218.
- Gergova, A** (2004). *Bulgarska kniga. Encyclopedia*. Sofia: Pensoft.

**SHERLOCK HOLMES FROM BADEN-BADEN OR NON-ENGLISH
DETECTIVES WITH ANGLO-SAXON NAMES IN DETECTIVE
NOVELS FROM THE FIRST HALF OF THE 20TH CENTURY**

***Abstract:** The article is an attempt to identify the nationalities of authors of detective stories published in Bulgaria during the first half of the 20th century. The protagonists of the novels were established as a trade mark in Bulgarian private book publishing while even the names of their authors remain in the background. Due to this reason nowadays they have not been studied thoroughly by the Bulgarian retrospective bibliography. The lack of relevant information about the protagonists and the establishment of the culture of English-speaking countries in Bulgarian publishing has resulted in categorizing these novels mainly as ones written by American authors.*

***Keywords:** non-English; detective novel; book publishing; Bulgaria; detective; author; European.*

Vanya Yakova, PhD Student

University of Library Studies and Information Technologies
119, Tsarigradsko shose Blvd.
1784 Sofia, Bulgaria
E-mail: v.yakova@unibit.bg